

2 Karaktärisering av kyrkoanläggningen

2.1 Kyrkomiljön

Eriksbergskyrkan är belägen i stadsdelen Eriksberg någon kilometer väster om stadskärnan. Stadsdelen expanderade kraftigt på 1950-60-talet, då den tidigare egnahemsbebyggelsen och lamellhusen från 40-talet kompletterades med en ny storskalig bebyggelse. För markbehandlingen runt kyrkan svarade trädgårdsarkitekt Ulla Bodorff. Den består av bergknallar i dagen, gräsytor, viss buskvegetation samt en grusplan i väster. Mot öster ligger stadsskogen och i söder radhus- och egnahemsbebyggelsen vid Eriksbergsvägen och Birkagatan.

2.2 Kyrkan

Eriksbergskyrkan invigdes 1960 och ritades på 1950-talet av arkitekten Sten Hummel-Gumaelius som en av Uppsala nya stadsdelskyrkor. Den ligger på en höjd intill Norbyvägen och anknyter med sin enkla rektangulära plan, sitt branta sadeltak och sin inre rymd till Upplands medeltida kyrkobyggande. Kyrkan är sammanbyggd med ett församlingshem som tillsammans med kyrkan omsluter en innergård. En klockstapel i betong med utpräglad modernistisk karaktär är placerad intill anläggningens hörn mot Eriksbergsvägen. Kyrkans branta tak reser sig högt över församlingshemmet som ligger i slutningen ner mot Eriksbergsvägen. Församlingshemmet är byggt i suterräng i slutningen ner mot Eriksbergsvägen.

Fasaderna är spritputsade och avfärgade i en varmvit kulör. Det höga kyrktaket är försett med falsad skivtäckt plåt målad i svart. Taknocken ovanför gavlarna är prydda med kors. Kyrkans murar är slutna med små fönsteröppningar förutom i hörnet mot sydost där det sitter två stora rektangulära fönster. Fönstersnickerierna är målade i ockragult. Fönstren i fasaden mot väster, till församlingslokalerna, har dock bytts ut mot nya vitlackerade aluminiumfönster i instickskarmar, vilket gett fönstren ett grovt och klumpigt utseende i jämförelse med de ursprungliga fönstren. Portarna till entrén i väster är klädda med kopparplåt. Den kringbyggda atriumgården var tidigare belagd med cementplattor men är sedan 2003 belagd med ett trädäck. Mitt på gården står en springbrunn. På gården finns även en skulptur i järnsmide av Erik Ståhl som heter fåglar.

Eriksbergskyrkans inre är utformad som en s.k. pseudobasilika, dvs en hallkyrka med förhöjt mittskepp. Sidoskeppen är låga och skiljs av från mittskeppet med vitputsade fyrkantiga pelare. Mittskeppets bildar ett högt, mjukt rundat trävalv klätt med svagt vitlaserad granpanel. Innerväggarna var från början tänkta att vara av rå betong, men gjutningen misslyckades i vinterkylan och väggarna putsades i stället med samma spritputs som användes på utsidan. Väggan mot Stadsskogen och Norbyvägen i öster är sluten och mörk medan väggen mot den kringbyggda innergården i väster är försedd med stora fönster med olivfärgat, blyspröjsat ”antikglas”. Golvet är tegeltäckt. Kyrkbänkarna i två rader har en stram, enkel form i klarlackad furu. I koret i söder står altaret på ett förhöjt podium av tegel. Altarringen har en lätt och genomsiktig form av smide och ek. Knäfallet är klätt med ett grönt tyg. Altaret är byggt med en bred bas av huggen granit på vilken en tjock altarskiva av sågad granit placerats. Den har ett altarbrun av textilkonstnären Anna Lisa Odelqvist. På korväggen ovan altaret finns ett litet fönster med gnistrande färggranna glasmålningar av Jan Brazda. På samma vägg hänger en välsignande Kristusbild i trä gjord av syster Lydia från Mariadöttrarna i Vallby. Dopfunten i koret har en traditionell form och är huggen i röd sandsten. Predikstolen

snett framför altarringen är placerad på en fot av sandsten och är helt klädd med dekorativt broderade textilier av Anna Lisa Odelqvist.

Ovanför entrén i väster finns en orgelläktare med orgel byggd 1961-63 av firman Åkerman & Lund. Orgelfasaden är i ek. På västra långväggen hänger en mosaiktavla, livsträdet, av konstnären Dennis Sten. I gången mot församlingshemmet, framför den lilla sakristian, finns en piscina på väggen. Den är formad som en ängel i keramik och är utförd av Ingrid Atterberg på Uppsala Ekeby. Tyvärr saknas skålen som skadats tidigare.

I den stora församlingssalen i församlingshemmet finns en stor mosaiktavla av konstnären Erik Ståhl som föreställer Jesu intåg i Jerusalem. Församlingssalen kan med hjälp av vikkväggar förenas med kyrkorummet.

2.3 Klockstapeln

Klockstapeln är placerad i nordöstra delen av anläggningen, sammanbyggd med församlingshemsdelen. Den är uppförd i armerad betong. Med sina obehandlade, råa betongfasader kontrasterar den mot anläggningens i övrigt traditionella karaktär. Klockstapeln höjer sig högt över taket till församlingshemmet och har en närmast monolitisk karaktär med sina slutna fasader. Klockvåningen högst upp i stapeln har rasterliknande hål i muren i stället för traditionella ljudluckor. Det finns två kyrkklockor, gjutna av Bergholtz klockgjuteri i Sigtuna 1960.

2.4 Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

Eriksbergskyrkan är en av de tidigaste stadsdelskyrkorna som uppfördes i Uppsala under 1960- och 70-talet som en följd av stadens kraftiga expansion. Kyrkan intar ett traditionellt höjdläge på en tomt vid Norbyvägen med omsorgsfullt utformad markbehandling. Kyrkans form anknyter till de medeltida upplandskyrkorna med sin enkla rektangulära form och höga, branta sadeltak, men har i övrigt en modern prägel. Eriksbergskyrkan är också ett tidigt exempel i Uppsala på en modern kyrkoanläggning där kyrkorummet är sammanbyggt med församlingshem och församlingsexpedition.

Interiören i kyrkorummet har en välbevarad, enkel och modernistiskt färgad prägel. Helhetsintrycket förstärks av den konstnärliga utsmyckningen av hög kvalitet, t.ex. Jan Brazdas färggranna korfönster och Anna Lisa Odelqvists textilier. Sedan omkring 1990 omfattas Eriksbergskyrkan av kulturminneslagens bestämmelser rörande kyrkliga kulturminnen pga sitt stora kulturhistoriska värde.

Att särskilt tänka på vid användning och förvaltning av kyrkoanläggningen och byggnaderna

- Markbehandlingen runt kyrkan är viktig för helhetsupplevelsen av kyrkomiljön.
- Kyrkan är byggd i en modernistiskt präglad stil med moderna konstruktionsmetoder, men är samtidigt tydligt inspirerad av de medeltida uppländska kyrkobyggnadernas form. Detta ger anläggningen ett högt arkitekturhistoriskt värde.
- Kyrkorummet är välbevarat sedan invigningen 1960 och är försett med konstnärlig utsmyckning av hög kvalitet. Detta ger kyrkorummet ett stort arkitektur- och konsthistoriskt värde.
- Den konstnärliga utsmyckningen av kyrkorummet i form av altarbrunn, korfönster, textila dekorationer, mosaiker samt piscina i keramik är av stor betydelse för upplevelsen av interiören.

- Kyrkorummet har även upplevelsemässiga värden, s.k. immateriella värden, som skapas av den rumsliga och konstnärliga gestaltningen.
- Klockstapeln av rå betong har en kontrasterande verkan mot kyrkan i övrigt och ankyter till den rådande modernistiska, brutalistiska trenden inom samtida arkitektur från 1950-60-talet.

2.6 Källor, litteratur och övriga uppgifter

Ehlin, Ingemar, ”Sten Hummel Gumaelius-traditionalist och förnyare”, i *Uppsalas arkitekter och arkitekternas Uppsala*, Uppsala 2002.

Norrman, Ragnar, Informationsblad: ”Eriksbergskyrkan, den vita kyrkan vid stadsskogen”, 2005.

Wikforss, Gösta, ”Eriksbergskyrkan”, i *Kyrkorna i Uppsala* (red. Anna Nilsén) Uppsala 1992.
Vägvisare till kyrkorna i Uppsala län, Uppsala 1997. (VV)

Upplandsmuseets arkiv. Fotografier och handlingar i topografiska arkivet. (UM)

Karakteriseringen är utförd i februari 2008

Johan Dellbeck, Upplandsmuseet